

Fremmedspråk på ungdomsskolen: spansk, tysk og fransk dominerer bildet

Notat 5/2012

Utdanningsdirektoratet publiserer årlig tall for elevenes fagvalg på ungdomstrinnet i Grunnskolens informasjonssystem¹ (GSI). Årets statistikk viser at 76,3 % av elevene får opplæring i fremmedspråk på 8. trinn. Andelen elever med fremmedspråk ligger dermed på samme nivå som i fjor. Spansk, fransk og tysk dominerer også i år bildet nesten fullstendig; språk som kinesisk og russisk – som tilbys på et lite utvalg skoler – er fortsatt nesten helt usynlige i statistikken.

Stabile tall for spansk, fransk og tysk

Spansk, tysk og fransk er de tre store språkene i ungdomsskolen utover engelsk. Helt siden innføringen av Kunnskapsløftet har tilbudet på skolene vært dominert av disse tre store europeiske språkene, og spansk har vært største fremmedspråk siden 2006-07. Som tabell 1 nedenfor viser, har 34,9 % av elevene som går på 8. trinn i år spansk. Tallet for tysk ligger på 26,4 %, og 14,7 % av årets elever har fransk. Situasjonen i 2012-13 er dermed ganske lik situasjonen i 2011-12. Sammenliknet med i fjor er det en liten nedgang for tysk og fransk, mens spansk opplever en liten oppgang – som muligens kan forklares med at skoler som tidligere ikke har hatt spansk nå tilbyr faget. Et eksempel på dette er Svensedammen skole i Drammen, som fram til i fjor bare hadde tysk og fransk som fremmedspråk og som i år er registrert med nesten 100 elever på spansk på 8. trinn.

Fremmedspråk	8. trinn, 2012-13		8. trinn, 2011-12	
	<i>Elever</i>	<i>Andel</i>	<i>Elever</i>	<i>Andel</i>
Spansk	22004	34,9 %	20766	33,5 %
Tysk	16632	26,4 %	16691	26,9 %
Fransk	9244	14,7 %	9471	15,3 %
Andre språk	234	0,4 %	292	0,5 %
I alt	48114	76,3 %	47220	76,2 %
Alle elever	63044	100 %	61966	100 %

Tabell 1. Elever som har fremmedspråk på 8. trinn i 2012-13 og 2011-12.

¹ Tallene er tilgjengelig på <https://gsi.udir.no/>.

Andre fremmedspråk nærmest usynlig

Som nevnt innledningsvis, er det fortsatt bare ytterst få tilbud innen andre fremmedspråk enn spansk, tysk og fransk på landets ungdomsskoler. Kinesisk og russisk, to store verdensspråk, er de to språkene som er størst blant de «små». Russisk har i år 102 elever mot 67 i fjor, og faget fortsetter dermed å stige etter å ha vært under 50 elever i 2010-11. På de skolene hvor det undervises i russisk, utgjør russiskelevne 15,9 % av elevmassen på 8. trinn. Skolene ligger alle sammen i Troms eller Finnmark.

Antall videregående skoler med kinesisk øker jevnt, men det har ikke kommet til nye ungdomsskoler som tilbyr faget. Kinesisk inngår i GSI-databasen sammen med en rekke andre språk i kategorien «Andre språk», som gjør det vanskelig å vite nøyaktig hvor mange elever som har faget, men vi anslår at antall elever som lærer seg dette språket ligger rundt 85-90. Dette utgjør mellom 8 og 9 % av elevmassen på 8. trinn på de ungdomsskolene som har kinesisk. Disse skolene ligger i Bergen, Bærum, Lørenskog og Trondheim.

Arbeidslivsfag blir større, fordypningsfagene mindre

Skoler skal ifølge forskriften til opplæringsloven tilby engelsk, norsk og/eller samisk fordypning som alternativ til fremmedspråk. I tillegg er det mange skoler som har satt i gang med et nytt fag på ungdomstrinnet, arbeidslivsfag. I alt 21,5 % av eleven er i år registrert på ett av disse fagene (se tabell 2), og det totale antallet elever som har valgt et alternativ til fremmedspråk er dermed litt lavere enn i fjor.² I år har 4,9 % av elevene arbeidslivsfag, en tydelig økning fra i fjor, da tallet var 3,0 %. Fagets vekst ser ut til å ha gått på bekostning av engelsk og norsk fordypning, men ikke på bekostning av fremmedspråk.

Alternativ til fremmedspråk	8. trinn, 2012-13		8. trinn, 2011-12	
	<i>Elever</i>	<i>Andel</i>	<i>Elever</i>	<i>Andel</i>
Ford. engelsk	8236	13,1 %	9198	14,8 %
Ford. norsk	2168	3,4 %	2690	4,3 %
Ford. samisk	19	0,0 %	19	0,0 %
Arbeidslivsfag	3112	4,9 %	1828	3,0 %
I alt	13535	21,5 %	13735	22,2 %
Alle elever	63044	100 %	61966	100 %

Tabell 2. Elever som har fordypning eller arbeidslivsfag på 8. trinn i 2012-13 og 2011-12.

Få elever bytter fag underveis

Elever har anledning til å bytte fag i løpet av ungdomsskolen, vanligvis i første halvår på 8. trinn. Omvalg skjer i visse tilfeller også senere i ungdomsskoleløpet. Hvis vi sammenlikner elevenes fagvalg på

² I tillegg til disse elevene kommer ca. 1400 elever, som utgjør 2,2 % av elevmassen på 8. trinn, som ikke er registrert på ett av ovennevnte fagene grunnet IOP osv.

8. trinn i 2010-11 med 10. trinn i inneværende skoleår (se tabell 3), ser vi at forholdsvis få elever bytter fra fremmedspråk til fordypning eller arbeidslivsfag: andelen elever med fremmedspråk går ned fra 73,3 % på 8. trinn i 2010-11 til 63,9 % på 10. trinn i år. Dette betyr at ca. 87 % av elevene som begynte på spansk, tysk, fransk eller et annet fremmedspråk fortsatt får undervisning i dette språket to år senere. Dette tallet omfatter også elever som måtte bytte grunnet flytting eller endringer i fagtilbudet på skolen. Omvalgsprosenten er tilnærmet lik for de enkelte språkene.

Omvalg	8. trinn, 2010-11		10. trinn, 2012-13	
	<i>Elever</i>	<i>Andel</i>	<i>Elever</i>	<i>Andel</i>
Spansk	16137	25,5 %	14242	22,2 %
Tysk	9792	15,5 %	8671	13,5 %
Fransk	20314	32,1 %	17970	28,0 %
Andre språk	205	0,3 %	180	0,3 %
I alt	46448	73,3 %	41063	63,9 %
Alle elever	63044	100 %	61966	100 %

Tabell 3. Omvalg på ungdomstrinnet: sammenlikning av 8. trinn i 2010-11 og 10. trinn i 2012-13.

Halden, 19.12.2012

Gerard Doetjes, seksjonsleder for forskning, utvikling og analyse

gerard.doetjes@fremmedspraksenteret.no